

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 1.6.2011
KOM(2011) 311 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

**Euroopa standardeid käsitlev strateegiline visioon: Euroopa majanduse jätkusuutliku
kasvu edendamine ja kiirendamine 2020. aastaks**

(EMPs kohaldatav tekst)

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

Euroopa standardeid käsitlev strateegiline visioon: Euroopa majanduse jätkusuutliku kasvu edendamine ja kiirendamine 2020. aastaks

(EMPs kohaldatav tekst)

1. EUROOPA STANDARDEID KÄSITLEV STRATEEGILINE VISIOON

1.1. Euroopa standardid

Standardid kujutavad endast vabatahtlikult kohaldatavaid dokumente, milles määratletakse tehnilised või kvaliteedinõuded, mida olemasolevad või tulevased tooted, tootmisprotsessid, teenused või meetodid võivad täita. Standardite aluseks on tööstuse, ametiasutuste ja muude huvitatud asjaosaliste vabatahtlik koostöö avatusel, läbipaistvusel ja üksmeelel põhineva süsteemi raames.

Standardid edendavad kaubandust, sest need vähendavad kulusid ja teabe ebasümmeetriisust pakkumise ja nõudluse poolel, eelkõige piiriüleste tehingute puhul. Mitme ökonomeetrilise uuringuga on **makromajanduslikul tasandil** tehtud kindlaks **selge seos majanduses toimuva standardimise, tootlikkuse kasvu, kaubanduse ja üldise majanduskasvu vahel**. Standardimise majanduslik kasu võib ELis riigiti märkimisväärselt varieeruda. Uuringud näitavad, et standardite mõju aastasele SKP kasvule võib varieeruda 0,3st kuni 1 protsendipunktini. Saksamaa puhul on see mõju hinnanguliselt 1% rahvamajanduse kogutoodangust, Prantsusmaa puhul 0,8% ja Ühendkuningriigi puhul vaid 0,3%.

Tööstuse, ametiasutuste ja muude huvitatud poolte vabatahtliku koostöö ainulaadseks küljeks on Euroopa standardiorganisatsioonide¹ kinnitatud ja kõikjal ELis kehtivate **Euroopa standardite** kasvav arv. Euroopa standardiorganisatsioonid on eraõiguslikud sõltumatud organisatsioonid. Tööstuse puhul on Euroopa standarditesse kogutud asjaomase valdkonna parimad tavad, sest neisse koondatakse asjaosaliste kollektiivsed erialateadmised. **Valdav enamik Euroopa standardeid kehtestatakse endiselt tööstuse algatusel**, mis osutab sellele, et need vahendid vastavad peamiselt ettevõtete vajadustele ja põhinevad erasektori algatusel.

Euroopas on standardimine olnud väga edukas ning see on olnud kaupade siseturu loomise üks peamisi tegureid. Euroopa standarditega asendatakse riiklikud ja sageli vastuolulised standardid, mis võivad sellisena kujuneda riigi turu jaoks tehniliseks takistuseks. Euroopa standardiorganisatsioonid töötavad palju Euroopa standardeid välja komisjoni taotlusel. Suur osa neist komisjoni tellimusel Euroopa standardiorganisatsioonide vastu võetud standardeist on niinimetatud ühtlustatud

¹ Euroopa standardiorganisatsioonid on: CEN (Euroopa standardikomitee), CENELEC (Euroopa elektrotehnika standardikomitee) ja ETSI (Euroopa telekommunikatsiooni standardiinstituut).

standardid, millega tagatakse, et tooted vastavad ELi ühtlustamisaktides sätestatud olulistele nõuetele. Vastavus Euroopa ühtlustatud standarditele tagab vastavuse kohaldatavale nõuetele, sealhulgas asjakohastes ELi ühtlustamisaktides sätestatud ohutusnõuetele. Ometi on ühtlustatud standardite kasutamine ikka veel vabatahtlik ja tootja võib kasutada muid tehnilisi lahendusi, mis näitavad, et tema toode vastab olulistele nõuetele. Ühtlustatud Euroopa standardite osatähtsus on viimasel kahel kümnendil kasvanud 2009. aastaks 3,55 protsendilt 20 protsendile.

Euroopa standardid ja standardimine on ELi jaoks väga tõhusad poliitilised vahendid. Kuigi standarditel ja standardimisel on Euroopa majanduse jaoks palju laiem kasu, kasutatakse neid poliitilise vahendina, et tagada muu hulgas võrgustike ja süsteemide koostalitlusvõime, ühtse turu nõuetekohane toimimine, tarbija- ja keskkonnakaitse kõrge tase ning laiem uuendustegevus ja sotsiaalne kaasamine.

Tarbijaohutus on paljude Euroopa standardite puhul väga tähtsal kohal. Tarbijaohutus on tavaliselt Euroopa standardi kavandamise ja vastuvõtmise esmane põhjus. Ent kui ohutusprobleem avastatakse siis, kui toode on juba turule viidud (näiteks kontrolli tulemusel turujärelevalve raames), tuleks seda probleemi arvestada uue standardi ettevalmistamisel või olemasoleva standardi läbivaatamisel. Sellest tuleneb tihe seos standardimise, tooteohutuse ja turujärelevalve vahel, mida tugevdatakse turujärelevalve õigusraamistiku edaspidise läbivaatamise käigus.

Euroopa ja muud standardid on digitaalajastul hädavajalikud, et tagada võrgustike ja süsteemide koostalitlusvõime, eelkõige IKT valdkonnas. Digitaalsetele rakendustele toetavas ühiskonnas kasutatakse IKT-lahendusi kõikides majandussektorites, samuti inimeste igapäevaelus. IKT-lahendused, -rakendused ja -teenused peavad olema võimelised üksteisega suhtlema; nad peaksid olema koostalitlusvõimelised. Koostalitlusvõimeks on vaja standardeid.

1.2. ... kiirelt muutuv maailmas

Kuid maailm ei ole enam endine. Varem olid standardid pelgalt tootestandardid, kuid nüüd on need üha sagedamini protsessi- ja tootmisstandardid, mis hõlmavad väga erinevaid valdkondi. Tulevikus **on standardimisel Euroopas otsustav osa väga mitmesugustel aladel, hõlmates praegusest rohkemaid alasid**, alates Euroopa konkurentsivõime toetamisest ning puuetega ja eakate inimeste juurdepääsetavuse parandamisest ja lõpetades kliimamuutusest ja ressursside tõhusast kasutamisest tulenevate sõlmküsimumuste lahendamisega. Selleks et reageerida kõikides valdkondades kujunevatele vajadustele, on vaja kõikehõlmavat, kaasavat, tõhusat ja tehniliselt ajakohast Euroopa standardimissüsteemi. See süsteem hakkab rajanema olemasoleval süsteemil, kuid peab olema ka paindlik ja võimeline arvestama tulevaste väljakutsetega, kui need tekivad.

Eriti oluline on, et valdkondades, kus Euroopa on juhtivaks innovatsioonijõuks selliste uut liiki kaupade, teenuste ja tehnoloogiate väljatöötamisel, mida on võimalik turustada, näiteks elektrisõidukite, ohutuse, energiatõhususe ja arukate võrkude valdkond, toimuks Euroopa standardite loomine kiiresti, eesmärgiga kinnitada need rahvusvahelise standardina. See suurendaks nn esimese tulija eelist ja Euroopa tööstuse konkurentsivõimet. Kuigi Euroopa standardiorganisatsioonide roll on otsustava tähtsusega, võtab sellistel juhtudel standardi väljastamisega seotud igasuguse viivituse korral kohe õiguslikke meetmeid komisjon.

4. veebruaril 2011 toimunud Euroopa Ülemkogul kinnitati, et standardimine on otsustava tähtsusega raamtingimus, et edendada erasektori investeeringuid uuenduslikesse toodetesse ja teenustesse, ning et **standardimisprotsesse tuleks kiirendada, lihtsustada ja ajakohastada**. Euroopa majanduse jaoks on oluline, et **Euroopa standardimine kohanduks kiiresti muutuva maailma ja majandusliku keskkonnaga**. Kiirelt lühenevad innovatsioonitsüklid, tehnoloogiate lähendamine, terav globaalne konkurents ja uute globaalsete tegutsejate esilekerkimine võib põhjustada muret Euroopa standardimissüsteemi jätkusuutlikkuse üle nende väljakutsetega kohanemisel. Globaalsest seisukohast uuel ajajärgul ei saa standardimisprotsessi poliitiline roll piirduda Euroopa õigusloomega. Tänapäeval toimub standardimine paljudes valdkondades üha enam globaalsel tasandil paindlike ja nobedalt töötavate foorumite ja konsortsiumide kaudu, nagu on tavaks IKT valdkonnas. Selles kontekstis on ühest küljest standardite strateegiline kasutamine ja teisest küljest Euroopa standardite kasutamine ELi konkurentsivõime tagamise strateegiliseks varaks ning teadmiste levitamise, koostalitlusvõime tagamise, uuenduslike ideede valideerimise ja innovatsiooni edendamine peamiseks vahendiks. Siiski saavad Euroopa standardid vaid täiendada ja mitte asendada Euroopa õigusakte ega tohi takistada Euroopa seadusandjat käsitlemast ELi jaoks olulisi teemasid.

Euroopa standardimine laieneb uutesse valdkondadesse ja hõlmab uusi teemasid. Kiirelt muutuvas ja globaliseeruvast majanduskeskkonnas saab standarditest rahvusvahelise kaubanduse jaoks enneolematult väärtuslik vahend. Ometi **sõltub Euroopa standardite rakendamise edukus nende vastuvõtmisprotsesside õiguspärasusest ja tõhususest**. Hädavajalik on parandada protsessi kaasavust ja kiirust, et Euroopa standardeil oleks ülemaailmne tähtsus.

Mitme juhtalgatuse kohaselt **on standardimisel oluline roll Euroopa 2020. aasta aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia toetamisel**. Juhtalgatuses „Innovatiivne liit”² on rõhutatud, et innovatsiooni toetamiseks on vaja paindlikku ja reageerimisvalmis Euroopa standardimissüsteemi. Tööstuspoliitika³ juhtalgatuses rõhutatakse, et Euroopa standardimine peab kiirelt muutuvas maailmas olema reageerimisvalmis, et toetada Euroopa konkurentsivõimet globaalsel turul ja täita nii tööstuse kui ka ametiasutuste vajadusi. Euroopa digitaalarengu tegevuskavas⁴ toonitatakse IKT standardite tähtsust seadmete, rakenduste, andmehoidlate, teenuste ja võrgustike koostalitlusvõime tagamisel. Ressursitõhusa Euroopa juhtalgatuses⁵ rõhutatakse standardite tähtsat osa ökoinnovatsiooni edendamises. Standardimisel on oluline ka sellistes poliitikameetmetes nagu „Ühtse turu akt”,⁶ kaubandust, majanduskasvu ja maailmapoliitikat käsitlev teatis⁷ ja puuetega inimeste strateegia 2010–2020⁸. Euroopa standardimist käsitletakse ka Euroopa väikeettevõtlusalgatuses⁹. Muutuvale naabrusele uut reageerimist käsitlevas

² KOM (2010) 546.

³ KOM (2010) 614.

⁴ KOM (2010) 245.

⁵ KOM (2011) 21.

⁶ KOM (2011) 206.

⁷ KOM (2010) 612.

⁸ KOM (2010) 636.

⁹ KOM (2011) 78.

teatistes¹⁰ osutatakse ka sellele, et partnerriigid peaksid põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduslepinguid käsitlevate läbirääkimiste raames kohustuma võtma üle ELi standardid.

Euroopa 2020. aasta aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegiat toetav Euroopa standardimissüsteem peab täitma järgmisi **strateegilisi eesmärke**:

- (1) **Standardid peavad olema kiiresti kättesaadavad, eelkõige ja mitte üksnes selleks, et tagada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas teenuste ja rakenduste koostalitlusvõime** nii, et Euroopa saaks IKTst täit kasu. Kõige olulisemad IKT standardid, mille on välja töötanud Euroopa standardiorganisatsioonid või üleilmsed IKT foorumid ja konsortsiumid, peaksid etendama väljapaistvat osa poliitikaeesmärkide ja sotsiaalsete vajaduste täitmisel, tingimusel et need standardid vastavad kvaliteedikriteeriumidele. Neid standardeid peaks edaspidi olema võimalik kasutada riigihangetes ning poliitika kujundamise ja õigusaktide lihtsustamiseks.
- (2) ELis toimuv standardimine on jätkuvalt oluliseks panuseks Euroopa majandusse. Euroopa standardid on **võimsad strateegilised vahendid ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks**. Kuna Euroopa standardeid kasutavad peamiselt ettevõtted vahendina turu hõlvamiseks innovatiivse kaubaga ja tootmiskulude vähendamiseks, **peavad standardid pidama sammu üha kiiremate tootearendustsüklitega**.
- (3) **Euroopa standardiorganisatsioonide väljatöötatud standardid peavad vastama üha tugevnevale nõudmisele toimimaks vahendina Euroopa poliitikasuundade ja õigusaktide toetamisel**. Euroopa standardimisel on olnud ja on edaspidigi oluline mõju kaupade ja teenuste ühtse turu toetamisel ja ELis kaubandustõkete loomise ärahoidmisel. Standardite poliitikavahendina kasutamise on teinud võimalikuks tööstusest pärit vabatahtlike ekspertide, ELi ametiasutuste, Euroopa standardiorganisatsioonide, riiklike standardiasutuste ja teiste standardeid väljatöötavate organisatsioonide tugeva partnerluse pikaajaline traditsioon. Euroopa standardiorganisatsioonid vastutavad oma liikmetega konsulteerides Euroopa standardite väljatöötamise ja vastuvõtmise eest.¹¹
- (4) **Euroopa standardid puudutavad aina rohkemaid Euroopa ühiskonnarühmi**, sealhulgas väga mitmesuguseid ettevõtteid ja paljusid üksikisikuid. Standard on selle väljatöötamises osalenute saavutatud üksmeele tulemus. Standardi tunnustamise tagamiseks nii ettevõtete kui ka tarbijate seas, on oluline, et standardi väljatöötamises osalejate taust oleks piisavalt mitmekülgne. **Euroopa standardimissüsteem peab seepärast olema võimalikult kaasav**, kusjuures kõik partnerid lähtuksid süsteemist, mille põhiväärtused on avatus, läbipaistvus ja teaduslik usaldusväärsus. Standardimise struktuuride ja juhtimise pidev parandamine nõuab ka

¹⁰ KOM (2011) 303.

¹¹ CENi ja CENELEC'i liikmed on riiklikud standardiasutused, samas kui ETSI puhul on tegemist „segaliikmesusega”, st tööstusest pärit liikmed osalevad vahetult standardite väljatöötamises ja riiklikud komiteed osalevad Euroopa standardi kokkuleppimise viimastes etappides.

tulemuslikku ja tihedamat koostööd kõikide partnerite vahel, eelkõige ühelt poolt riiklike standardiasutuste ja teiselt poolt ametiasutuste ja seaduseandjate vahel.

- (5) Standarditel on tähtis roll **Euroopa ettevõtete konkurentsivõime toetamisel maailmaturul**, võimaldades neile juurdepääsu välisturgudele ja äripartnerluste loomise kõikjal maailmas.

Käesolevas strateegias esitatakse nii seadusandlike kui ka muude meetmete pakett. Seadusandlikud meetmed on esitatud käesolevale dokumendile lisatud standardimist käsitleva määruse ettepanekus, milles kombineeritakse ja ajakohastatakse olemasolevad Euroopa õigusaktid ning millele on lisatud mõjuhindang¹². Muude kui seadusandlike meetmete hulgas on komisjoni meetmeid ja teistele Euroopa standardimissüsteemis osalejatele suunatud soovitusi.

Kõik meetmed põhinevad aastatel 2008–2010 toimunud Euroopa standardimissüsteemi laiaulatusliku läbivaatamise (sealhulgas EXPRESS-aruanne¹³, kaks avalikku konsultatsiooni, valge raamat – IKT standardimise ajakohastamine ELis¹⁴ ja mitu põhjalikku uuringut) tulemustel. Aluseks on võetud ka Euroopa Parlamendi 2010. aasta oktoobri aruanne Euroopa standardite kohta¹⁵, milles rõhutatakse, et tugineda tuleks olemasoleva süsteemi tugevatele külgedele ja põhiväärtustele, parandada selle puudusi ning leida Euroopa, riikliku ja rahvusvahelise mõõtme vahel õige tasakaal.

Euroopa standardimise olulisus Euroopa majanduse ja Euroopa konkurentsivõime jaoks tähendab, et pikemas perspektiivis on vaja hinnata korrapärasemalt seda, kas Euroopa standardimissüsteem on piisavalt suutlik, et kohaneda kiiresti arenevas keskkonnas ja panustada Euroopa strateegilistesse sise- ja väliseesmärkidesse, eelkõige tööstuspoliitika, innovatsiooni ja tehnoloogilise arengu valdkonnas. Esimese hindamisega alustatakse hiljemalt 2013. aastal.

2. EUROOPA STANDARDID TÖÖSTUSPOLIITIKA JA INNOVATSIOONI TOETAMISEKS

Ülemaailmse konkurentsi kasvu, Euroopa rahvastiku vananemise ja piirava finantspoliitika ajastul sõltub Euroopa konkurentsivõime sellest, kas osatakse toodete, teenuste ja protsesside innovatsiooni edendada. Seepärast on innovatsioon Euroopa 2020. aasta strateegia ja komisjoni juhtalgatuste „Tööstuspoliitika”¹⁶ ja „Innovatiivne liit”¹⁷ keskmes.

¹² Mõjuhindangus hinnatakse ka ELi rahastatava standardimistegevuse vastavust ELi poliitikavaldkondade ja õigussüsteemi vajadustele, nagu on sätestatud 24. oktoobri 2006. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 1673/2006/EÜ (Euroopa standardimise rahastamise kohta) artikli 6 lõikes 2.

¹³ Euroopa standardimissüsteemi läbivaatamise ekspertide rühm (EXPRESS), „Standardimine konkurentsivõimelise ja innovaatilise Euroopa heaks: visioon aastaks 2020”, Euroopa Komisjoni aruanne, 2010. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/files/express/exp_384_express_report_final_distrib_en.pdf

¹⁴ KOM(2009) 324, 3.7.2009.

¹⁵ A7-0276/2010

¹⁶ KOM(2010) 614.

¹⁷ KOM(2010) 546.

Standarditest on Euroopa tööstusele tohutu kasu. Standardite abil vähendatakse või säästetakse kulusid, tulenevalt peamiselt mastaabisäästust, võimalusest aimata ette tehnilisi nõudeid, tehingukulude vähenemisest ja standarditud komponentide kättesaadavuse võimalusest. Maailmapanga¹⁸ andmetel on standarditest tuleneva majanduskasu üks olulisemaid seiku see, et nende abil suureneb tootlikkus ja innovatiivsus. Standardid võimaldavad tarnijatel vähendada suurte homogeensete partiide tootmise albil ühikukulusid. Peale selle omandavad tootjad oskusi ja saavad kogemusi, kui keskenduvad väiksemale arvule tootevariantidele. Samuti tuleb kasuks suurenenud konkurentsivõimest tulenev turu parem juurdepääsetavus, sest tõhusus suureneb, kaubanduskulud vähenevad, lepingulised kokkulepped on lihtsamad (sest toote omadused ja funktsioonid on standardite põhjal selged) ja kvaliteet paraneb. Tänu standarditele paranevad ka tarnijate ja klientide suhted, sest tarbijate ohutus suureneb, usaldus suureneb, vastutusrisk väheneb ja tekib suurem tarnijate valik samadel ülalmainitud põhjustel. Minimaalsed ohutusstandardid on kõige otsesem näide selle kohta, kuidas lahendada standardite abil teabe puudulikkuse probleem. Euroopa standarditel on tohutu väärtus transpordi, masinaehituse, elektrotehnika ja muude töötlevate tööstusharude valdkonnas, samuti telekommunikatsiooni alal tegutsevate ettevõtete konkurentsivõime jaoks.

Hästi ja õigel ajal välja töötatud standardid saavad mitmel viisil **innovatsiooni** toetada. Olemasolevate standarditega saab kodeerida ja levitada tehnika taset mitmesuguste tehnoloogiate puhul. Need võivad ka hõlbustada uuenduslike toodete kasutuselevõtmist, tagades uute ja olemasolevate toodete, teenuste ja protsesside koostalitlusvõime näiteks ökodisaini, arukate võrkude, ehitiste energiasäästlikkuse, nanotehnoloogia, julgeoleku ja e-liikuvuse alal. Teatavatel juhtudel võtab turg uuendused kergemini omaks, kui need vastavad olemasolevatele ohutus-, kvaliteedi-, ja toimimisstandarditele. Koostalitlusvõime standardid saavad toetada tehnoloogilist platvormi, millel toimub muu standardimine, eelkõige teenuste puhul (näiteks need, mille puhul kasutatakse LTE mobiilseid teenuseid mobiilsete ärilahenduste platvormina või avalikke pilvandmetöötluse platvorme e-valitsuse rakenduste jaoks).

Standardid võivad aidata ületada lõhet, mis tekib teadusuuringute ja turustamisjärgus toodete või teenuste vahel. Standardiga saab kodifitseerida üldsuse rahastatud teadusuuringute tulemusi, mille tulemusena on neid võimalik edasise innovatsiooni aluseks võtta. See võib olla eriti tõhus mehhanism teadmiste- ja tehnosiirdeks. Kahjuks ei ole standardimise tuge innovatsiooni alal täiel määral rakendatud. Siiski on vaja paremini mõista seda, kuidas mõjutavad üksteist erinevad kanalid, mille kaudu standardid saavad innovatsiooni hoogustada.

Teadustegevus annab standardimisprotsessi olulise panuse. Standarditeni viivate meetodite, protsesside ja materjalide puhul on osaliselt või täielikult määravaks teguriks teadusandmed. **Enne normide kehtestamist toimuvad teadusuuringud** on eelduseks mitmesuguste paljutöötavate tööstuslike rakenduste puhul.

¹⁸

Quality Systems and Standards for a Competitive Edge (drafted by J. Luis Guasch, Jean-Louis Racine, Isabel Sánchez and Makhtar Diop), The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, 2007.

Euroopa ja riikide tasandil tuleks kasutusele võtta süstemaatiline lähenemisviis, et parandada teadusuuringute tulemuste kasutamist, aidata parimatel ideedel turule jõuda ja saavutada lai kasutuselevõtt turul.

Teaduslikku komponenti sisaldavate standardite integreerimisel Euroopa Liidu poliitikasse määratletakse menetlused tagamaks, et need standardid on erapooletud, usaldusväärsed, põhinevad tasakaalustatud teaduslikel tõenditel ja võtavad arvesse mõjusid toodete ja teenuste kogu kasutustsükli jooksul. Lisaks ELi rahastatud uurimisprojektidest ja muudest allikatest tuleneva standardimise jaoks olulistele tulemustele **annab oma eksperditeadmistega seotud teadusliku panuse Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus**, tagamaks, et standardite puhul võetaks arvesse majanduslikku tootlikkust ja sotsiaalseid vajadusi, nagu keskkonnasäästlikkus, ohutus ja turvaküsimused. Standardite alase parema hariduse ja koolituse kaudu tuleb suurendada ka teadlikkust teadusuuringute, innovatsiooni ja standardimise vaheliste võimalike sünergiate kohta. Pealegi võib standardite puhul olla tegemist kaitstud tehnoloogiaga, eelkõige innovatiivsetes valdkondades. Seepärast peaks Euroopa standardiorganisatsioonide intellektuaalomandi õiguste kaitse poliitika sisaldama õiglast tasakaalu tehnoloogiaomanike ja tehnoloogia kasutajate huvide vahel, et hoida ära piirav mõju konkurentsile.

Euroopa standardid on oluline samm teadusuuringute tulemuste turuletoomisel ja tehnoloogiate valideerimisel. Standardid saavad mängida seda otsustavat rolli vaid siis, kui nad peavad sammu tehnoloogiate arengu ja üha **kiiremate tootearendustsüklitega**. Enne standardimistöö alustamist kulunud aeg koos kolme kuni viie aastaga, mis kulus varem Euroopa standardi väljatöötamiseks, oli nii pikk, et standardid jäid liiga kaugele maha kiiresti arenevast tehnoloogiast, mistõttu olid need mõnikord iganenud juba enne seda, kui need lõpuks vastu võeti. Sellest saab üha suurem probleem, kui standardeid tahetakse kasutada strateegilise vahendina innovatsiooni stimuleerimiseks ja innovatiivsete toodete koostalitlusvõime edendamiseks. Seega on teatavad sektorid ilmutanud standardimises osalemise suhtes tõrksust või neil ei ole võimalik saada kasu standardite positiivsest mõjust, nagu näiteks koostalitlusvõimest.

Selle olukorra parandamisel on otsustava tähtsusega kaks tegurit: esiteks standardimise tõhus prognoosimine ja kavandamine ning teiseks standardite väljatöötamise kiirus. Prognoosimine ja tuleviku-uuringud saavad aidata standardite väljatöötamise vajadust ette aimata, sidudes poliitika määratlemisega uued tehnoloogiad ning neid käsitleva uurimistöö vajadused uute toodete ja protsesside osas. Neis valdkondades saab palju parandada, ilma et see kahjustaks standardimissüsteemi selliseid põhiväärtusi nagu kaasavus, üksmeel ja standardite vabatahtlik olemus.

Oma standardimistegevuse kavandamise parandamiseks võtab Euroopa Komisjon vastu aastase **standardimise tööprogrammi**, nagu on sätestatud lisatud määruse ettepanekus. Selles tööprogrammis määratakse kindlaks Euroopa standardimise, standardimisvolituste¹⁹ ja muu vajaliku tegevuse strateegilised prioriteedid. Eelistatakse innovatiivseid valdkondi, kasutades juhtalgatuses „Innovatiivne liit”

¹⁹ Volitused on Euroopa standardiorganisatsioonidele esitatud taotlused standardite kavandamise või väljatöötamisega seotud töö tegemiseks.

kirjeldatud mehhanisme, nagu innovatsioonipartnerlused ja innovatsiooni arenguvaldkondade seire, mida teostab Euroopa Komisjon. Määruse ettepanekus lihtsustatakse ka menetlust nende vastuväidete arutamiseks, mis on seotud ELi õigusaktide kohaldamiseks vastuvõetud ühtlustatud standarditega. Komisjoni rahastamist suunatakse Euroopa standardimise puhul vastavalt aastases tööprogrammis kindlaksmääratud prioriteetidele.

Enamik sidusrühmi on seisukohal, et **Euroopa standardimisprotsessi tuleks kiirendada, lihtsustada ja ajakohastada**. Seepärast tuleb Euroopa standardiorganisatsioonidele antavat **ELi rahalist toetust** kasutada Euroopa standardiorganisatsioonide töö pideva parandamise juhtimiseks. Komisjon esitab oma standardite taotlustes tähtjaid ja rahastamine sõltub sellest, kas Euroopa standardiorganisatsioonid täidavad asjaomaseid kriteeriume, sealhulgas standardite väljatöötamise kiirus, sidusrühmade asjakohane esindatus ja valmis standardi kvaliteet, olulisus ja ajakohasus. Komisjoni eesmärk on vähendada aastaks 2020 komisjoni tellitud Euroopa standardite või Euroopa standardimisalaste toodete väljatöötamiseks keskmiselt kuluvat aega 50%²⁰.

Rahalise toetuse tingimuseks on eelkõige see, et Euroopa standardiorganisatsioonid parandavad **Euroopa standardimisüsteemi tõhusust** ja et peasekretariaadid täidavad seatud eesmärged. Juba on tehtud teatavaid samme, nagu ühise CEN-CENELEC juhtimiskeskuse loomine, mille eesotsas on ühine peadirektor. Ent nüüd peavad Euroopa standardiorganisatsioonid ajakohastama oma sisemisi menetlusi, nt uurima muude standardeid väljatöötavate organisatsioonide häid tavasid ja võtma need kasutusele ning parandama ühistööd nii omavahel kui ka muude organisatsioonidega. Euroopa standardiorganisatsioonid peaksid suurendama ka teadlikkust olemasolevatest mehhanismidest, mis on olemas vaidluste lahendamiseks, ja tagama, et need mehhanismid võimaldaksid jõuda üksmeelele sobiva aja jooksul.

Volituste alusel toimuva standardimistegevuse rahastamine jääb peamiseks edasivijaks standardite väljatöötamisel, **mille esmane ülesanne on toetada ELi poliitikat ja õigustikku**. Samuti jätkab komisjon ühtlustatud standardite kõikidesse ELi ametlikes keeltesse tõlkimise toetamist.

²⁰

Keskmise väljatöötamisaja vähendamine 36 kuult 18 kuule aastaks 2020.

Meetmed

- (1) Lisatud määruse ettepanekuga koostab komisjon **aastase tööprogrammi**, milles määratakse kindlaks Euroopa standardimise prioriteedid ja nõutavad volitused koos vastavate tähtaegadega. Komisjon koostab tööprogrammi pärast laiapõhjalist konsulteerimist oluliste sidusrühmadega.
- (2) Komisjoni nõue on, et **innovatiivsete toodete ja teenuste Euroopa standardite** üksikasjalik väljatöötamine ja vastuvõtmine toimuks kiiresti, näiteks ökodisaini, arukate võrkude, ehitiste energiasäästlikkuse, nanotehnoloogia, julgeoleku ja e-liikuvuse alal.
- (3) Komisjon seab Euroopa standardiorganisatsioonide rahastamise tingimuseks, et täidetakse **tulemuslikkuse kriteeriume** ja saavutatakse seatud **eesmärgid**, mille hulka kuulub muu hulgas see, et Euroopa standardiorganisatsioonid peavad optimeerima standardite väljatöötamise kiirust ja ajakohastama oma töökorraldust. Euroopa standardiorganisatsioonid peaksid vähendama aastaks 2020 komisjoni tellitud Euroopa standardite või Euroopa standardimisalaste toodete väljatöötamiseks keskmiselt kuluvat aega 50%. Lisaks lihtsustatakse ja lühendatakse määrusega ühtlustatud standardite suhtes esitatud vastuväidete arutamise menetlust.
- (4) Kui teadusliku osatähtsusega standardeid kavatsetakse integreerida Euroopa Liidu poliitikasse, teeb komisjon kõik vajaliku tagamaks, et Euroopa standardimisprotsessi aluse moodustavad **erapooletud, usaldusväärsed ja tasakaalustatud** teaduslikud tõendid. Lisaks ELi rahastatud uurimisprojektidest ja muudest allikatest tuleneva standardimise jaoks olulistele tulemustele annab oma eksperditeadmiste alal teadusliku panuse Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus, tagamaks, et standardite puhul võetaks arvesse majanduslikku konkurentsivõimet, sotsiaalseid vajadusi, ohutus- ja turvaküsimusi ning keskkonnamõju kogu kasutustsükli jooksul.
- (5) Euroopa standardiorganisatsioonidelt, liikmesriikidelt ja muudelt standardiasutustelt oodatakse, et nad parandaksid **teadlikkust ja haridust** standardimise alal, samuti sel alal, mis puudutab selle võimalikke ühenduskohti teadusprojektidega. Üldsuse teadmisi standardimise alal tuleks laiendada koolituste, teadlikkust suurendava tegevuse ja sihipäraste seminaride abil.

3. STANDARDITE KASUTAMINE PEAMISTE ÜHISKONNAPROBLEEMIDE LAHENDAMISEL

Eriti tähtsates poliitika- ja majandusvaldkondades saab standardeid strateegiliselt kasutada innovatiivsete lahenduste väljatöötamise kiirendamiseks, sealhulgas IKT rakendamise kaudu. 21. sajandi Euroopa ees seisab hulk strateegilisi väljakutseid, eeskätt valdkondades, kus standarditel on eriti tugev potentsiaal ELi poliitika toetamise seisukohalt, näiteks tarbijakaitse, juurdepääsetavus, kliimamuutus, ressursside tõhus kasutamine, julgeolek ja kodanikukaitse, isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse²¹ ning IKT kasutamine koostalitlusvõime jaoks digitaalsel ühtsel turul.

²¹ KOM(2010)609, „Terviklik lähenemisviis isikuandmete kaitsele Euroopa Liidus”.

Tarbijakaitse toetamises on standarditel täita oluline osa, eeskätt toimub see ohutusparameetrite kehtestamise kaudu, mille puhul võib eeldada vastavust üldise tooteohutuse direktiivile²². Seepärast töötab komisjon välja ettepaneku, millega kavatakse võimaldada Euroopa standardeid käsitlevate volituste kiiremat vastuvõtmist ja tugevdada direktiivis nende rolli.

Standardimine on juba saanud peamiseks vahendiks **puuetega ja eakate inimeste juurdepääsetavuse parandamisel**. Umbes ühel kümnendikul Euroopa kodanikest on teatav puue ja Euroopa rahvastiku vananemisega see arv kasvab. Standarditel, mille puhul võetakse arvesse juurdepääsetavuse tegureid universaalsaini põhimõtet²³ järgides, on suur potentsiaal eemaldada tõkkeid ja anda puuetega inimestele võimalus osaleda ühiskonnaelu kõigis valdkondades. Universaalsainiga aidatakse parandada kõikide inimeste võrdset juurdepääsu näiteks tööturule, hoonetele, transpordile, meditsiiniteenustele, teabele ja suhtlusele, haridusele, vaba aja tegevustele ja kultuurile. Selle põhimõtte kohaselt väljatöötatud standardid saavad ka toetada innovatsiooni ja tõelise Euroopa ühtse turu loomist puuetega ja eakate inimeste juurdepääsetavate toodete ja teenuste valdkonnas. Sotsiaalteenuste puhul rakendatavad Euroopa standardimisprotsessid võiksid toimida hästi **sotsiaalse innovatsiooni** levitamise kanalina paljudes üksustes ja annaksid teenuseosutajale nähtava stiimuli õiges suunas edenemiseks. Juurdepääsetavuse nõudeid tuleb seepärast arvestada kõikides olulistes standardimistegevustes, sealhulgas puuetega inimesi esindavate organisatsioonide, juurdepääsetavuse asjatundjate ja muude asjaomaste erialainimeste suurema kaasamise abil. ÜRO puudega inimeste õiguste konventsioon jõustus ELis 22. jaanuaril 2011. aastal ja selle on ratifitseerinud 17 liikmesriiki, kuna ülejäänud liikmesriikides ratifitseerimisprotsess veel kestab. Konventsioonis palutakse riikidest lepinguosalistel edendada standardite väljatöötamises universaalsaini ning töötada välja ja kehtestada miinimumstandardid, jälgida nende rakendamist rajatiste ja teenuste puhul, mis on avatud üldsusele või üldsusele ette nähtud. Euroopa standardimistööga saab anda panuse konventsiooni rakendamisse Euroopas.

Euroopa standardimisega saab toetada **kliimamuutust ja keskkonnasäästlikku majanduskasvu** käsitlevaid õigusakte ja poliitilisi meetmeid ning **edendada üleminekut vähem süsinikdioksiidiheitmeid tekitavale ja ressursse säästvale majandusele**. Standarditega edendatakse ressursside tõhusat kasutamist, integreerides neisse nõuded, mis on seotud jäätmete lakkamise kriteeriumidega ning vastupidavuse ja ringlussevõtiga. Mõõtmisstandardid on eriti olulised heitkoguste ja keskkonnamõju hindamisel ja võimaldavad parandada toodete ja tootmisprotsesside keskkonnatoimet. Siinjuures julgustatakse kasutama ELi tasandil väljatöötatud vahendeid kasutustsükli analüüsimiseks.²⁴ Samuti on need olulise tähtsusega uute turgude arengus keskkonnasõbralikumate toodete ja teenuste jaoks ja uute osaliste turulepääsu lihtsustamiseks. Tulevikus on vaja standardite väljatöötamisel muudes valdkondades võtta arvesse keskkonnategureid; seda protsessi nimetatakse

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/95/EÜ, 3. detsember 2001, üldise tooteohutuse kohta.

²³ Volitus M 473, universaalsaini.

²⁴ International Life Cycle Database Handbook (<http://lct.jrc.ec.europa.eu/>); toote ja ettevõtte keskkondlikku jalajälge käsitlev käimasolev töö (http://ec.europa.eu/environment/eussd/corporate_footprint.htm, http://ec.europa.eu/environment/eussd/product_footprint.htm)

keskkonnanõuete süvalaiendamiseks²⁵. Komisjon tunnustab Euroopa standardiorganisatsioonide saavutatud edu standardite väljatöötajate aitamisel teha kindlaks ja mõista põhilisi keskkonnamõjusid ning otsustamisel, kas on võimalik neid standardi väljatöötamisel arvesse võtta. Sellest hoolimata on riiklike standardiasutuste jõupingutused keskkonnaküsimuste tulemuslikuks lahendamiseks killustunud. Keskkonnanõuete süvalaiendamine peaks seepärast jääma Euroopa standardiorganisatsioonide ja riiklike standardiasutuste prioriteediks. Riiklikud standardiasutused peaksid standardite väljatöötamise protsessiga seoses eelkõige rohkem osalema keskkonnaalastes valitsusvälistes organisatsioonides.

Standardimise kiirendamine on vahend üleeuroopalise turu loomiseks turbetoote jaoks ning see ongi juba komisjoni prioriteet²⁶. Julgeoleku valdkonnas on kiirus ülimalt tähtsusega, et astuda vastu uutele ohtudele. Seepärast tuleks standardimisel kasutada täiel määral ära kiirmenetlusi. Lisaks tuleks teatavate turvarakenduste standardid teha kättesaadavaks vaid üksustele, kes on läbinud nõuetekohase julgeolekukontrolli, näiteks lennujaamade turvaskannerite või rahatähtede trükimasinate puhul.

Meetmed

- (6) Komisjon vaatab läbi **üldise tooteohutuse direktiivi**, milles ta näeb eelkõige ette Euroopa standardite rolli tugevdamise ja nende vastuvõtmise menetluse lühendamise.
- (7) Komisjon laiendab **standardimise strateegilist kasutamist keskkonda ja juurdepääsetavust** käsitlevate õigusaktide ja tegevuspõhimõtete toetamises ning **tsiviiljulgeoleku ja kodanikukaitse** valdkonnas.
- (8) Liikmesriigid peaksid tagama **riiklikul tasandil sidusrühmade, keskkonnaalaste valitsusväliste organisatsioonide ning puuetega ja eakate inimeste esindajate tulemusliku kaasamise standardimisse**.
- (9) Euroopa standardiorganisatsioonid ja riiklikud standardiasutused peaksid tagama, et standardites võetakse täielikult arvesse tarbijate, **keskkonna ja juurdepääsetavusega seotud tegureid ja kaasatakse asjakohasel viisil neid esindavad sidusrühmad**.

4. STANDARDITE VÄLJATÖÖTAMISE KAASAV PROTSESS

Vabatahtliku standardi tugevus sõltub selle väljatöötamise ajal saavutatud üksmeele suuruselt. Suur üksmeel on standardi jaoks eluliselt tähtis, sest sellest sõltub standardi heakskiitmine ja kasutamine tööstuses. See, et muud sidusrühmad kiidaksid standardi heaks, on oluline valdkondades, kus standardeid kasutatakse poliitika ja õigusaktide toetamiseks. Ometi ei ole praegu kõik olulised sidusrühmad standardimisprotsessis asjakohaselt esindatud. Kuigi **VKEd** moodustavad Euroopa majanduse selgroo, on Euroopa standardimise erinevates tehnilistes asutustes paremini esindatud siiski suuremad äriühingud. See on tingitud asjaolust, et VKEdel on vähem töötajaid ja nad saavad harva lubada endale tööjaotust, mille puhul üks

²⁵ Vt ökodisaini standardimisvolitused, mis on juba mitmesuguste tooterühmade jaoks väljastatud: nt M/439, M/450, M/451, M/469, M/470.

²⁶ KOM (2009) 691.

töötaja veedab olulise osa ajast standardite väljatöötamises osalemisega. Kulutatav aeg, sõidukulud ja liikmemaksud on liiga suure osatähtsusega.

Pealegi **liigub standardimine uutesse valdkondadesse**. Traditsiooniliselt on standardeid loodud tehnilise kooskõlastamise eesmärgil. Tänapäeval luuakse standardid ka laiemaks kasutamiseks organisatsioonides, näiteks selleks, et anda neile suuniseid juhtimissüsteemide, teenuste või keskkonna- ja sotsiaalküsimuste osas. Kuigi standardeid loob erasektor, on traditsioonilisematel standarditel sageli oluline mõju laiemale ühiskonnale ning see mõjutab kodanike ohutust ja heaolu, võrgustike tõhusust, keskkonda ja muid poliitikavaldkondi.

Seepärast tuleb standardimisprotsessi tihedalt kaasata VKEd ja ühiskonna sidusrühmad, kes esindavad laiemaid rühmi (nt. tarbijad, ametiühingud, keskkonnavalitsused, valitsusvälised organisatsioonid, puuetega inimeste huve kaitsvad organisatsioonid). Selle eesmärgi saavutamiseks võiksid Euroopa standardiorganisatsioonid ühe võimalusena võtta eeskuju mudelist, mida kasutati sotsiaalse vastutuse ISO näidisstandardi²⁷ väljatöötamiseks, nn alternatiivset tootmisliini. See mudel on eriti oluline töötamisel väga tundlikes või erilist avalikku huvi kätkevates küsimustes.

Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituudi liikmesuse mudel on juba praegu VKEdele vahetuks osalemiseks avatud. CENi ja CENELECi puhul toimub VKEde ja ühiskonna sidusrühmade osalemine Euroopa standardite väljatöötamises riiklike standardiasutuste kaudu. See tuleneb nn riikliku delegeerimise põhimõttest, mille puhul kõikide riiklike sidusrühmade huve esindatakse CENis ja CENELECis asjaomase riikliku standardiasutuse kaudu. Selle põhimõtte eelis on see, et suur osa tööst tehakse riiklikul tasandil, nii et osalemiskulud, eelkõige sõidukulud, on väiksemad ja on võimalik võtta arvesse riiklike erisusi, nagu näiteks keelt. Kuna see põhimõte jääb CENis ja CENELECis edaspidigi standardimissüsteemi aluseks, peavad riiklikud standardiasutused suutma tagada üksmeele saavutamiseks soliidse platvormi. Kuigi teatavad riiklikud standardiasutused on selles valdkonnas teinud suuri edusamme, peaksid teised olema proaktiivsemad nende sidusrühmade kaasamisel, kes traditsiooniliselt ei ole standardimisprotsessis osalenud. Mõnel juhul jääb standardite hind VKEde ja ühiskonna sidusrühmade juurdepääsule takistuseks. Heade tavade, nagu eritariifide või standardipakettide allahindlustega saab neid takistusi kõrvaldada, säilitades samas süsteemi elujõulisuse või seda isegi parandades.

CEN, CENELEC ja ETSI järgivad kõik oma tegevuses **standardimise aluspõhimõtteid**²⁸, mille on sätestanud **Maaailma Kaubandusorganisatsioon** tehniliste kaubandustõkete lepingu²⁹ raames. Võttes aluseks WTO põhimõtted, peaksid Euroopa standardiorganisatsioonid ja riiklikud standardiasutused vabatahtlikult töötama välja **möödetavate parameetritega kava, näitamaks, et**

²⁷ ISO 26000.

²⁸ Need aluspõhimõtted on: läbipaistvus, avatus, erapooletus ja üksmeel, tulemuslikkus, asjakohasus ja järjepidevus.

²⁹ Maaailma Kaubandusorganisatsioon: tehnilised kaubandustõkked: Lisa 3c, standardite koostamise, vastuvõtmise ja kohaldamise tegevusnormistik: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt_e.htm.

riiklikud standardiasutused täidavad neid kriteeriume, ja tagamaks Euroopa standardimissüsteemi jätkuv parandamine.

See kava peaks moodustama aluse tulevaseks riiklike standardiasutuste vastastikuste eksperdihinnangute andmiseks ja see peaks sisaldama ka muid elemente, nagu kulude struktuur, läbipaistvus ja tulemuslikkus. Riiklike standardiasutuste suurem koostöö, mis hõlmab heade tavade vahetamist ja ühisprojekte, aitab suurendada ka riiklike standardiasutuste tulemuslikkust.

Ka on kasvuruumi VKEde ja ühiskonna sidusrühmade osaluse suurendamiseks Euroopa standardimiskomiteedes, kuigi aja ja kuludega seotud probleemid takistavad seda märkimisväärselt. Kuigi Euroopa standardiorganisatsioonid on alustanud tööd VKEde osaluse suurendamiseks standardimises ja selle nimel, et VKEd saaksid standardimisest rohkem kasu, on vaja edasisi meetmeid. Seepärast toetab komisjon jätkuvalt rahaliselt **VKEde ja ühiskonna sidusrühmade osalemist Euroopa standardimiskomiteedes**³⁰. Komisjon jätkab ka VKEsid ja ühiskonna sidusrühmi esindavate Euroopa organisatsioonide toetamist, rahastades nende sekretariaatide tegevust. Lisaks peaksid CEN ja CENELEC rakendama täielikult VKEde osalemist standardimises käsitleva aruande „SME access to European standardization”³¹ soovitusi. Nad peaksid ka kohandama oma sise-eeskirju, et tugevdada Euroopas asuvaid VKEsid ja ühiskonna sidusrühmi esindavate ühenduste positsiooni.

Meetmed

- (10) Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel hinnata **alternatiivsete ja kaasavamate tööprotsesside** kasutuselevõtmist (nn alternatiivne tootmisliin), eriti töö puhul väga tundlikes või erilist avalikku huvi kätkevates küsimustes.
- (11) Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel ja riiklikel standardiasutustel rakendada vabatahtlikku kava, näitamaks, et riiklikud standardiasutused täidavad **WTO tehniliste kaubandustöket põhimõtete** kohaseid liikmesuse kriteeriume ning et Euroopa standardiorganisatsioonid jälgivad korrapäraselt nende kriteeriumide täitmist. Lisaks palub komisjon Euroopa standardiorganisatsioonidel anda igal aastal aru selle jälgimise tulemuste kohta.
- (12) Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel ja riiklikel standardiasutustel töötada välja **vastastikuse eksperdihinnangu** süsteem, et muu hulgas aktiivselt jälgida standardimisprotsessis osalemist.
- (13) Liikmesriigid peaksid toetama **VKEsid esindavate riigisiseste organisatsioonide ja riigisiseste ühiskonna sidusrühmade** osalemist ja tegema seda ka vajaduse korral rahalist toetust kasutades.
- (14) Riiklikke standardiasutusi õhutatakse **pakkuma** VKEdele ja ühiskonna sidusrühmadele **standardeid eritariifidega või allahinnatud pakettidena**.

³⁰ Näiteks väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud standardimise abivahendite kaudu (SMEST 1 & 2).

³¹ de Vries, Blind, Mangelsdorf, Verheul, van der Zwann, „SME access to European standardization”, Rotterdam, 2009.

(15) Euroopas asuvate VKEsid ja ühiskonna sidusrühmi esindavate ühenduste positsiooni tuleks tugevdada, muu hulgas komisjoni antava rahalise toetuse kaudu.

5. STANDARDIMINE JA EUROOPA ÜHTNE TURG TEENUSTE VALDKONNAS

Juhtalgatuse „Ühtse turu akt”³² kohaselt on kasvav ja täielikult toimiv Euroopa ühtne turg on otsustava tähtsusega Euroopa 2020 eesmärkide täitmisel. Ühtse turu alustalad on neli vabadust: isikute, kaupade, teenuste ja kapitali vaba liikumine. Ühte neist valdkondadest, nimelt kaupade omasse, on Euroopa standardimisega antud juba oluline panus peamiselt sellega, et õigusaktide puhul kasutatakse uut lähenemisviisi, eesmärgiga hoida ära kaubanduses tehniliste tõkete loomine.

Kuigi Euroopa standardeid kasutatakse transpordi ja logistika, postiteenuste ning elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul laialdaselt, **on teenuste siseturu väljakujundamise toetamises ja sellesse Euroopa majanduse jaoks olulise tähtsusega sektorisse panuse andmises mänginud vabatahtlikud Euroopa standardid vähem väljapaistvat osa.** ELi majanduse üks peamisi kasvuvõtteid on tänapäeval teenused, mille arvele langeb üle kahe kolmandiku ELi SKPst ja mis on viimasel aastal kõikide uute töökohtade loomise allikas. Siiski ei saa teenuste ühtne turg täita oma kogu potentsiaali seni, kuni ühtseturu raames on teenuste puhul endiselt palju õiguslikke ja halduslikke takistusi. Selles kontekstis on standarditel suur potentsiaal anda panus Euroopa jõudsalt kasvavasse teenustesektorisse ja seega innovatiivsemasse ja konkurentsivõimelisemasse majandusse, parandades teenuste koostalitlusvõimet ja kvaliteeti.

Euroopa standardite väljatöötamise edendamine on teenuste vallas olnud siiski aeglane ja viimastel aastatel võib täheldada kiiret kasvu teenuste standardite osas pigem riiklikul kui Euroopa tasandil (453 uut riiklikku standardit ja vaid 24 uut Euroopa standardit aastatel 2005–2009). Kõnealune riiklike standardite osatähtsuse kasv loob tõkkeid ELi siseses teenustekaubanduses, mistõttu peavad ettevõtted olema ühtse turu piires valmis järgima üha suuremat arvu erinevaid riiklikke standardeid.

Seepärast arvatakse **Euroopa standardimissüsteemi laiendamine teenuste suhtes komisjoni teatistes „Ühtse turu akt. Kaksteist vahendit majanduskasvu edendamiseks ja usalduse suurendamiseks” kaheteistkümneme põhimeetme hulka, mille ELi institutsioonid peavad 2012. aastaks vastu võtma. Kavandatud Euroopa standardimist käsitleva määruse kohaldamisala hõlmab seepärast vabatahtlikke teenuste standardeid**, et vähendada vastuolulisi ja korduvaid riiklikke standardeid, millega tehakse ühtlasi komisjoni jaoks võimalikuks määrata volitused, millega tellitakse Euroopa teenuste standardite väljatöötamine. Üldsuse konsulteerimisel, kus käsitleti standardimissüsteemi reformi, ilmnas vastuste põhjal laialdane poolehoid selle ettepaneku suhtes. Kuid kavandatud määrusega ei laiendata toote-eeskirjade kavandite suhtes kohaldatavat teatamise kohustust teenuste suhtes, kuna see ei ole määruse eesmärk. Kõnealust süsteemi, mille raames toodete tehnilistest normidest ja infoühiskonna teenustest tuleb teatada komisjonile ja teistele liikmesriikidele, ettepanekuga ei muudeta. Selle süsteemi laiendamist teenustesektori suhtes võidakse kaaluda hiljem direktiivi 98/34/EÜ läbivaatamise raames.

³²

KOM (2010) 608.

Euroopa teenuste standardite puhul tuleb arvesse võtta avalikku huvi ja need peavad põhinema üksmeelel ja neid peab juhtima turg, kusjuures esikohal on nende ettevõtjate ja sidusrühmade vajadused, keda standard otse või kaudselt mõjutab. Seepärast kavatseb komisjon konsulteerida teenuste tööstuse sidusrühmadega, tagamaks, et tulevased standardid vastaksid tegelikkuses turu vajadustele. Komisjoni teatises „Ühtse turu akt”³³ kavandatud **kõrgetasemeline töörühm äriteenuste küsimuses** peaks toimima ka foorumina, et arutada kõnealuseid ja muid küsimusi, mis puudutavad teenuste standardimist. Tuleb märkida, et valdav enamik teenuste sektori ettevõteteid on väikeettevõtted. Seepärast on VKEd ja ühiskonna sidusrühmade osalemine standardimisprotsessis otsustava tähtsusega.

Meetmed

- (16) **Teenuste standardid** kuuluvad standardimist käsitleva uue määruse ettepanekusse, mis on lisatud käesolevale teatisele.
- (17) Turunõudluse olemasolu korral ja pärast sidusrühmadega konsulteerimist tellib komisjon turu **teenuste sektori jaoks selliste vabatahtlike standardite väljatöötamise, mis põhinevad vajadustel ja üksmeelel ning mille puhul võetakse arvesse avalikku huvi.**
- (18) Komisjon loob **kõrgetasemelise töörühma äriteenuste küsimuses**, kes uurib ka standarditega seotud küsimusi tööstuses.

6. STANDARDIMINE, INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA (IKT) JA KOOSTALITLUSVÕIME

IKT moodustab 5% Euroopa SKPst ja selle aastane turuväärtus on 660 miljardit eurot. Kuid selle majanduslikku mõju varjutab IKT kaasaaitava rolli mõju kõikide teiste äri sektorite tootlikkuse kasvus. Lisaks puudutab IKT vahetult kodanike igapäevast elu, sest ELis kasutab päevas internetti 250 miljonit inimest ja peaaegu igal Euroopa kodanikul on mobiiltelefon. See asjaolu on muutnud ärimaailma ja ühiskonda põhjalikult mitmel moel ja need muutused kiirenevad edaspidigi. Tõhusas internetikeskkonnas saadaval olevate sisu ja teenuste köitvus suurendab nõudlust suurema kiiruse ja mahu järele, mis omakorda loob uusi ärimudeleid ja kutsub esile veelgi uuenduslikumaid teenuseid.

Standardid peavad olema kättesaadavad, et tagada seadmete, rakenduste, andmehoidlate, teenuste ja võrgustike koostalitlusvõime niisugusel viisil, et Euroopa saaks IKTst täit kasu. Standardite kasutamist on samuti vaja edendada, muu hulgas riigihangete ja asjakohaste ELi tegevuspõhimõtete ja õigusaktide kaudu.

Samal ajal on IKT maastik kardinaalselt muutunud, samuti IKT standardimise maastik. Traditsiooniliste standardeid kehtestavate organisatsioonide kõrval on tegusamaks muutunud spetsialiseerunud ja peamiselt ülemaailmsed **IKT foorumid ja konsortsiumid**, millest on saanud juhtivad IKT standardeid väljatöötavad

³³

KOM (2010) 608.

organisatsioonid. Need juhtivad organisatsioonid rakendavad tavaliselt ka eeskirju, protsesse ja menetlusi, mis on põhimõtteliselt kooskõlas nendega, mille WTO on kehtestanud rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide suhtes. Kuigi Euroopa standardiorganisatsioonid on juba teinud märkimisväärsed jõupingutusi tihedamaks koostööks foorumite ja konsortsiumitega, ei ole viimaste väljatöötatud standardid integreeritud Euroopa standardeisse.

Koostalitlusvõime osas tuleb saavutada vähemalt piisav tase ning tagada, et riigihangetega saab soetada koostalitlusvõimelisi IKT teenuseid ja rakendusi. Selle saavutamiseks tuleb võtta arvesse tänapäevaseid tehnoloogiaid, mille puhul Interneti ja veebi valdkonnas on standardimisastiku hõlmanud pigem foorumid ja konsortsiumid kui Euroopa standardiorganisatsioonid. Seda silmas pidades esitas komisjon üldsusega konsulteerimiseks üksikasjalikud ettepanekud Euroopa IKT standardimise ajakohastamise kohta valge raamatuna³⁴. Kuna valgele raamatule sai osaks positiivne vastukaja, hakkab komisjon nüüd neid ettepanekuid rakendama.

Nagu ette nähtud Euroopa digitaalarengu tegevuskavas³⁵, luuakse määrusega süsteem, mille puhul **juhtivate ülemaailmsete IKT foorumite ja konsortsiumite** kõige olulisemaid **IKT standardeid saab kasutada riigihankes, et aidata vältida sõltuvust teatavast tehnikast ja soodustada konkurentsi** koostalitlusvõimeliste IKT teenuste, rakenduste ja toodete tarnimises. Teatavatel juhtudel, kui nii on määratletud IKT alastes tegevuspõhimõtetes ja strateegilistes algatustes, arhitektuuris ja koostalitlusvõime raamistikes, võidakse ülemaailmselt heakskiidetud liidest rakendamist nõuda riigihanke menetlustes eeldusel, et täidetakse avatuse, õigluse, objektiivsuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõtteid ja kohaldatakse riigihanke direktiive.

Väljavalitud IKT standardid **täiendavad Euroopa standardeid** ja peavad täitma **kvaliteedikriteeriume**. Kõnealused kriteeriumid, mis kehtivad nii standardite väljatöötamise protsesside kui ka standardite endi kohta, hõlmavad avatust, läbipaistvust ja erapooletust, samuti samade miinimumnõuete rakendamist intellektuaalse omandi kasutamise puhul kui Euroopa standardiorganisatsioonides.

Komisjon hakkab Euroopa poliitikas rohkem kasutama väljavalitud IKT standardeid, mille on välja töötanud muud standardeid väljatöötavad organisatsioonid kui Euroopa standardiorganisatsioonid, tingimusel et need standardid vastavad kõnealustele kvaliteedikriteeriumidele, eelkõige siis, kui on vaja parandada seadmete, rakenduste, andmehoidlate, teenuste ja võrgustike koostalitlusvõimet. Näiteks pilvandmetöötluse standardimise arenevas valdkonnas võib täheldada palju ja laialdasi jõupingutusi. On vaja teha jõupingutusi, et tagada nendest standarditest tulenev kasu Euroopa huvide toetamisel, tagades kasutaja jaoks valikuvõimaluse koostalitlusvõime ja andmete liikuvuse abil.

Kui Euroopas soovitakse, et IKT standardid oleksid õigel ajal olemas, on kohustuslik **pidada pidevat dialoogi** ametiasutuste ja sidusrühmade vahel ning samuti standardeid väljatöötavate organisatsioonide, sealhulgas foorumite ja konsortsiumite vahel. Komisjon jätkab ka sidusrühmadega võimaluste uurimist, kuidas IKT

³⁴ IKT standardimise ajakohastamine ELis – edasised sammud, KOM(2009) 324, 3.7.2009.

³⁵ KOM (2010) 245.

standardimises intellektuaalse omandi kasutamise läbipaistvust ja etteaimatavust veelgi suurendada. Samal ajal õhutab komisjon Euroopa standardiorganisatsioone veelgi tugevdama koostööd foorumite ja konsortsiumitega ning aitab neid selles, eeskätt foorumite/konsortsiumite spetsifikatsioonide toomiseks Euroopa standardimissüsteemi, tehes seda näiteks kiirmenetluste kaudu.

Meetmed

- (19) Lisatud määruse ettepanekuga lubatakse riigihangete dokumentides viidata **väljavalitud IKT standarditele**, mis on turul laialdaselt heaks kiidetud ja mis vastavad rahvusvaheliste standardimisprotsesside suhtes kehtivate WTO põhimõtete järgsetele kvaliteedikriteeriumidele, valdkondades, kus Euroopa standardimisorganisatsioonid ei tegutse, kus Euroopa standardiorganisatsioonide standardid ei ole turgu hõlvanud või kus need standardid on iganenud.
- (20) **ELi poliitikas** hakkab komisjon rohkem kasutama **väljavalitud IKT standardeid**, mis vastavad samadele kvaliteedikriteeriumidele, eelkõige kui on vaja parandada seadmete, rakenduste, andmehoidlate, teenuste ja võrgustike koostalitlusvõimet.
- (21) 2011. aastal loob komisjon **erinevaid sidusrühmi hõlmava** spetsiaalse **platvormi** komisjoni nõustamiseks küsimustes, mis on seotud standardimispoliitika rakendamisega IKT valdkonnas, sealhulgas IKT standardimise tööprogramm, õigusakte ja tegevuspõhimõtteid toetavate prioriteetide määramine ning ülemaailmsete IKT foorumite ja konsortsiumite väljatöötatud spetsifikatsioonide kindlaksmääramine.
- (22) Liikmesriigid peaksid **IKT riigihangetes standardeid rohkem kasutama, sealhulgas väljavalitud IKT standardeid**, et edendada koostalitlusvõimet ja innovatsiooni ja vältida sõltuvust teatavat liiki tehnikast.
- (23) Oodatakse, et Euroopa standardiasutused parandavad pidevalt protsesse, **millega võetakse muude IKT standardeid väljatöötavate organisatsioonide loodud standardid Euroopa standardimissüsteemi**, tehes seda näiteks kiirmenetluste kaudu.

7. STANDARDID ELI KONKURENTSIVÕIME SUURENDAMISEKS MAAILMATURUL

Euroopa täidab juba juhtivat rolli rahvusvahelises standardimises Euroopa riiklike standardiasutuste kaudu, kes on kõik ISO ja IEC liikmed. Standarditel on tähtis roll **Euroopa ettevõtete konkurentsivõime toetamisel maailmaturul**, võimaldades neile juurdepääsu välisturgudele ja äripartnerluste loomist kõikjal maailmas³⁶.

Seepärast tunnustatakse Euroopa standardimissüsteemi puhul rahvusvaheliste standardite juhtpositsiooni. Selle aluseks on Viini ja Dresdeni kokkulepped, milles on sätestatud Euroopa standardiorganisatsioonide ja rahvusvaheliste standardimisasutuste koostöö raamistik. Rahvusvahelised standardid aitavad eelkõige kaasa selliste kaubandustõkete kõrvaldamisele, mis tulenevad eri riikide tehniliste eeskirjade erinevustest, ning on jõuliseks vahendiks õigusnormide lähendamise edendamisel. Euroopa standardid peaksid seega võimaluse korral alati põhinema ISO, IEC ja ITU rahvusvaheliselt heakskiidetud standarditel. Seepärast tuleks uurida

³⁶ Euroopa 2020. aasta juhtalgatus „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika”, KOM(2010)612.

edasisi võimalusi suurema kooskõla saavutamiseks rahvusvaheliste standarditega. Euroopa standardeid läheb vaja, kui rahvusvahelised standardid puuduvad või need ei teeni asjakohaselt seadusandlikke või poliitilisi õigustatud eesmärke. Kui Euroopa standardid kalduvad olemasolevatest rahvusvahelistest standarditest kõrvale, tuleks esitada selle kõrvalekaldumise põhjuste kirjeldus.

Samal ajal, kui EL ja EFTA on kohustunud rakendama kõiki rahvusvahelisi standardeid, mis sobivad Euroopa standardimise väärtustega, kõrvaldades vastuolus olevad Euroopa standardid, ei ole ükski muu riik ega piirkondlik organisatsioon võtnud endale samasugust ulatuslikku kohustust rahvusvahelisi standardeid kasutada. Seepärast jätkab EL **rahvusvaheliste standardite kasutamise edendamist**, jääb proteksionistlikest meetmetest hoidumisel proaktiivseks ning ootab samasugust suhtumist oma partnereilt.

Euroopa on sageli uut tüüpi kaupade, teenuste ja tehnoloogiate väljatöötamises innovaatori rollis, näiteks elektrisõidukite, ohutuse, energiatõhususe ja arukate võrkude valdkonnas. Juhtides Euroopa või rahvusvaheliste standardite väljatöötamist neis valdkonnas, saab Euroopa suurendada nn esimese tulija eelist ja Euroopa tööstuse konkurentsivõimet. **Seepärast peaksid ELis asuvad standardimisorganisatsioonid jätkama rahvusvaheliste standardite jaoks ettepanekute esitamist** valdkondades, kus Euroopa on maailmas juhtiv, et suurendada Euroopa konkurentsieelist. Rahvusvaheline standardimine on tähtis ka selliste ühiskondlike probleemide lahendamisel nagu kliimamuutus, juurdepääsetavus ja vananeva elanikkonna elamistingimused. Tulemusliku tegevuse jaoks on standardi väljatöötamise ettevalmistavas etapis vajalik Euroopa standardiorganisatsioonide ja nende rahvusvaheliste partnerite suurem koostöö.

Euroopa standardimine võib olla inspiratsiooniks naaberriikidele ja teistele piirkondadele mujal maailmas. Euroopa standardimissüsteemi tuleks edendada parema nähtavuse ning tehnilise abi algatuste kaudu: näiteks suurendada arengumaade ja vähim arenenud riikide osalust rahvusvaheliste standardite kehtestamise töös või leida standardimise ja siseturu reguleerimise asjatundjaid kolmandate riikide turgudele.

Kuna ELi kaubanduspoliitikas pööratakse erilist tähelepanu **USA-le, Hiinale, Venemaale, Jaapanile, Indiale ja Brasiiliale**, on majanduslike sidemete seisukohast tähtis tugevdada nende riikidega standardimisalast koostööd. Seejuures on komisjon eriti rõõmus Atlandi-ülese majandusnõukogu ja kõrgetasemelise õiguslase koostöö foorumi tulemuste üle standardimist käsitleva eelkoostöö parandamises ELi ja USA vahel energiatõhususe, elektrisõidukite, juurdepääsetavuse ja arukate võrkude valdkonnas. Ka on andnud komisjoni ja Hiina vaheline koostöö paljutöötavaid tulemusi ning sarnaseid algatusi tuleks ette võtta ka koos teiste partneritega, näiteks Indiaga.

Euroopa naabruspoliitika raames edendatakse ELi reguleerimismudelit ja partnereid õhutatakse ühise regulatiivse keskkonna koitvusega seotud võimalust ära kasutama. Mitu partnerit on juba omaks võtnud ulatusliku tava ELi standarditele lähenemiseks ja nad teevad tööd selle nimel, et rakendada endale võetud kohustusi üle võtta kõnealused Euroopa standardid, eesmärgiga pidada ELiga läbirääkimisi põhjalike ja ulatuslike vabakaubanduslepingute sõlmimiseks.

Õiguslikus reguleerimises vabatahtlike rahvusvaheliste standardite laiem kasutamine on ka mõjuv vahend õigusnormide lähendamise saavutamiseks eri riikide ja kaubandusblokkide vahel, et tagada maailmaturgude, kaasa arvatud finantsturgude nõuetekohane toimimine. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid seepärast kaubanduslääbirääkimiste reguleerimist käsitlevate kõneluste käigus jätkama õigusnormide lähendamise edendamist ja kasutama ära olemasolevaid valdkondlikke algatusi, milles käsitletakse ka standardimist. EL peaks ka koos oma rahvusvaheliste partneritega edendama vabatahtlike rahvusvaheliste standardite kasutamist õiguslikus reguleerimises ja suurendama asjaomaste protsesside avatust, läbipaistvust ja kvaliteeti/tulemuslikkust.

Euroopa standardiorganisatsioonid teevadki juba koostööd ja kooskõlastavad oma tegevust rahvusvaheliste partneritega. **Nad peaksid ühiselt sõlmima edasisi kokkuleppeid tunnustatud standardiasutustega kolmandates riikides ja piirkondades.**

Meetmed

- (24) Komisjon **edendab** reguleerimist käsitlevate kõneluste ja kaubanduslääbirääkimiste puhul ka edaspidi **võimendatud lähenemist rahvusvahelistele standarditele, õiguslikus reguleerimises vabatahtlike standardite kasutamist ja õigusnormide lähendamise olemasolevate valdkondlike algatuste kasutamist**. Komisjon toetab ja tugevdab käimasolevaid reguleerimist käsitlevaid kõnelusi, eriti neid, millesse standardimine on selgelt kaasatud, ja uurib võimalust uute partneritega kõneluste käivitamiseks.
- (25) Komisjon annab **tehnilist abi** riikidele ja piirkondadele, eesmärgiga õhutada neid osalema rahvusvaheliste standardite kehtestamise töös.
- (26) **Toetades Euroopa standardimise asjatundjaid** riikides, kellega peetav kaubavahetus on ELi jaoks strateegiliselt tähtis, tugevdab komisjon koostööd nende riikide standardimisasutustega.
- (27) Komisjon ootab, et Euroopa standardimisorganisatsioonid ja riiklikud standardiasutused esitaks rohkem **ettepanekuid rahvusvaheliste standardite kohta valdkondades, milles Euroopa on maailmas juhtival kohal**. Lisaks palub komisjon Euroopa standardimisorganisatsioonidel aktiivselt jälgida Euroopa tulemuslikkust rahvusvahelise standardimise alal ja anda igal aastal selle kohta komisjonile aru.
- (28) **Euroopa standardimisorganisatsioonid peaksid rahvusvahelistes küsimustes tegutsema ühiselt** ja tugevdama veelgi rahvusvaheliste partneritega tehtavat koostööd. Selline parandatud koostöö peaks hõlmama standardite väljatöötamise innovatiivseid valdkondi ja standardite ühise ettevalmistamise mehhanismide edasist soodustamist.

8. EDUSAMMUDE JÄLGIMINE JA STRATEEGIA PÄRAST 2020. AASTAT

Komisjon alustab meetmete rakendamist kohe. Kuid mõne meetme puhul võib olla nõutav lisatud määruse jõustumine, mis peaks ideaaljuhul toimuma 1. jaanuaril 2013.

Hiljemalt 2013. aastaks käivitatakse **sõltumatu läbivaatamine**, et mõõta ja hinnata, kas käesoleva teatise strateegilised eesmärgid on saavutatud. Läbivaatamise peamine

eesmärk on hinnata, kas Euroopa standardimissüsteemi suudetakse pikemas perspektiivis kohandada kiiresti areneva keskkonnaga ja anda panus Euroopa strateegilistesse sise- ja väliseesmärkidesse, eelkõige tööstuspoliitika, innovatsiooni ja tehnoloogilise arengu valdkonnas. Uuritakse ka Euroopa standardimissüsteemi asjakohasust turuvajaduste, kaasavuse ja esindavuse vaatenurgast. Selles kontekstis uuritakse ka vajadust anda VKEsid ja ühiskondlikke sidusrühmi esindavatele väljavalitud Euroopa organisatsioonidele hääleõigus. Lisaks tuleks hinnata seda, kuidas saaks Euroopa standardimissüsteemiga toetada Euroopa standardeid maailmamajanduses väljaspool ühtset turgu. Komisjon tagab ka täieliku kooskõla 2013. aastale järgneva mitmeaastase finantsraamistiku ja finantsmääruse sätetega. Sõltumatu läbivaatamine moodustab ka kasuliku aluse standardimise strateegiliste eesmärkide seadmiseks 2020. aastale järgnevaks ajaks. Need prioriteedid annavad hea aluse Euroopa standardimispoliitikale, tagades, et standardimisel on ka edaspidi tähtis osa Euroopa tuleviku toetamises.

Meede

- (29) Hiljemalt 2013. aastal käivitatakse **sõltumatu läbivaatamine**, et hinnata edusamme strateegiliste eesmärkide täitmisel ja Euroopa standardimissüsteemide praegust valitsemistava. Selles uuritakse meetmeid standardite kehtestamise kiiremaks, kaasavamaks ja tõhusamaks muutmiseks, säilitades samas ELi strateegilise positsiooni peamiste kaubanduspartnerite suhtes. Komisjon tagab ka kooskõla 2013. aastale järgneva mitmeaastase finantsraamistiku ja finantsmääruse sätetega.